

Vi gjennomfører norgeshistoriens største naturrestaurering på Hjerkin

- 165 km² i et 85-årig skytefelt omgjøres til verneområde
- Et unikt miljøprosjekt i norsk og internasjonal målestokk
- Pionerarbeid for både forsvars- og naturvernsektoren
- Styrker det rike og sårbare dyre- og plantelivet i området
- Sikrer et av Nord-Europas største økosystemer med villrein

- Udetonerte eksplosiver (blindgjengere) fjernes
- I tillegg ryddes flere hundre tonn metallskrap, eksplosivrester og annet avfall
- Anlegg i landskapet fjernes og revegeteres
- Miljøovervåkning

Oppstart: 2006 – Planlagt ferdig: 2020

Ambisiøse ryddemål

Gjennom tilbakeføringsprosjektet skal eksplosiv- og ammunisjonsrester, metallskrap og avfall fjernes fra hele skytefeltarealet. Manngard med vernepliktige soldater, støttet av eksplosiveksperter og GPS-teknologi, har til nå avsøkt ca 94 km². Og arbeidet fortsetter.

Resultat for 2008-sesongen var 3954 blindgjengere og eksplosivfunn (ueksplodert ammunisjon og rester av eksplosiver), 22,5 tonn med ammunisjonsskrap, 28 tonn med jernskrap og 16m³ med annet avfall. Blindgjengerne blir destruert på stedet, mens metallskrapet samles inn, sorteres og leveres for gjenvinning. Miljøtanken preger derfor også denne delen av prosjektet.

Manngard og spesialtrent hund

Arbeidet med eksplosivrydding har nå foregått siden 2006, og vil etter planen fortsette hver sommer frem til og med 2020. I den sammenheng følger Forsvarsbygg teknologiutviklingen innenfor eksplosivrydding nøye, ettersom det er viktig å gjennomføre ryddingen med de til enhver tid best tilgjengelige metoder.

Foto: Trond Enemo

Foto: Odd-Erik Martinsen

Det har blitt sett på alternative måter å drive oppryddingsarbeid på. Det har vært gjennomført prøver og forsøk både med tredimensjonal radar og magnetometer i skytefeltet. Testene skal etter planen videreføres gjennom et systematisk forsknings- og utviklingsprosjekt. Det siste er et pilotprosjekt i samarbeid med Forsvarets Ammunisjons- og

EOD-skole og Forsvarets hundeskole. Pilotprosjektet skal utrede hvor god en hundeevipasje kan være i forhold til å finne gitte typer eksplosiver i et skytefelt.

Til tross for den offensive holdningen til ny teknologi, gjør prosjektets omfang og kompleksitet at bruk av manngard støttet av spesialpersonell er den beste helhetsløsningen i dag. Manngardens bevegelser og funn blir logget med GPS og overført til elektroniske oversiktskart. Dette gjør ledelse og kontroll med ryddeprosessen enklere, og vi har lett tilgjengelig dokumentasjon om prosjektets status og fremdrift til en hver tid.

Hva skjer i år?

Eksplosivryddingen i 2009 vil foregå i Grisungdalen, sør i Hjerkinns skytefelt. Her finnes de mest brukte målområdene for fly og artilleri. Forsvarsbygg forventer store funn av eksplosiver og ammunisjonsrester i dette området. Årets rydding vil derfor være et stort skritt i tilbakeføringsprosessen av feltet.

Foto: Ludvig Killingberg jr.

Siste skudd i Hjerkinns skytefelt!

En flybombe utgjorde Forsvarets siste skudd i det 85-årige skytefeltet den 6. november 2008. Begivenheten ble dekket av NRK Lørdagsrevyen

Foto: Forsvaret

Alt skal vekke!

Som en del av tilbakeføringen skal veger, bygg, målområder, standplasser, målbaner og andre sår etter Forsvarets øvingsvirksomhet gjennom over åtti år fjernes. Spor i landskapet skal fjernes og revegeteres. Nå begynner arbeidet med å fjerne de mest sentrale anleggene.

Kavalerianlegget ved Haukberget er det største skyteanlegget i Hjerkinns skytefelt, og bruken har vært omfattende gjennom mange år. Store massefyllinger og mange øvelser hvor stridsvogner og personell har manøvrert og skutt med skarp ammunisjon, har satt sitt tydelige preg på området. Arbeidet med å føre dette området tilbake til naturen er derfor en av de viktigste milepælene i prosjektet, og starter etter planen i august 2009.

Massetransport og landskapsarbeid

Dette historiske miljøløftet innebærer at om lag 90.000 km³ anleggsmasse skal fjernes og transporteres til egne deponi i de gamle massetakenene på Storranden. Der hvor massen blir fjernet skal det formes terrengoverflate og gjenskapes vegetasjon. Til dette formål har Forsvarsbygg dyrket tre tonn med grasfrø av arten sauesvingel fra Hjerkinns. Sammen med naturlig vegetasjon som «transplante-

Forsvarets fulltreffsikker bunker i Svånådalen ble revet i 2008.

Foto: Odd-Erik Martinsen

Riving av bygg

15 bygg i Hjerkinns skytefelt ble revet i 2008. Øvrige militære bygninger vil bli revet etter hvert som det ikke lenger er behov for dem i tilbakeføringsprosjektet.

Foto: Rambøll AS

res» inn i anleggssporene, skal dette sørge for at den nye vegetasjonen best mulig glir inn i landskapet. Sakte men sikkert vil derfor sporene fra Forsvarets aktivitet bli borte ettersom ny vegetasjon «visker ut» fortiden.

I forkant av denne fasen av prosjektet har Forsvarsbygg dessuten gjennomført et eget pilotprosjekt på hvordan man effektivt kan fjerne og revegetere veger. Resultatene fra dette arbeidet har vært svært positive, og kunnskapen fra denne prosessen vil brukes i det omfattende arbeidet med å fjerne «sår» og spor i landskapet.

Fjernstyrt utstyr og eksplosivrester

Forsvarsbygg har helse, miljø og sikkerhet i høysetet under fjerningen av anlegget på Haukberget. Siden massene inneholder rester av eksplosiver og ammunisjonsrester etter mange års skyting, vil all graving,

Reguleringsplan for store anleggsområder

Vedtatt kommunedelplan for tilbakeføringen av Hjerkinns skytefelt forutsatte reguleringsplan for de største anleggsområdene.

Forsvarsbygg utarbeidet i 2007 forslag til reguleringsplan for kavalerianleggene på Haukberget, massefyllingsområdene på Storranden og HFK sletta. Planen, som ble behandlet og endelig godkjent av kommunestyret i Dovre 13. oktober 2008, legger rammer for tilbakeføringsarbeidene i disse områdene.

transport og utlegging av masse bli foretatt med fjernstyrte gravemaskiner, dumpere og andre anleggsmaskiner.

På alle maskinene vil det derfor være kamera med overføring til egne skjermer som blant annet viser gravemaskinskuffen, lasteplan på dumpere og området hvor masse legges ut. På den måten kan ryddearbeidet utføres uten risiko. Arbeidet stoppes øyeblikkelig dersom man på skjermene oppdager farlig ammunisjon eller ammunisjonsdeler. Eksplosiv-eksperter vil så identifisere funnet og ta hånd om det på en forsvarlig måte.

Historisk

En slik jobb er aldri utført i så stor skala i Norge. Det stiller derfor tøffe krav til entreprenøren som er valgt til å utføre jobben og Forsvarsbygg som byggherre. Utfordringene til tross, fjerningen av Haukberget vil være et spennende kapittel i historien om tilbakeføringen av Hjerkinns skytefelt til sivile formål. Forsvarsbygg er stolt av å kunne fronte et prosjekt som skriver historie for forsvars- og naturvernsektoren i Norge.

Skytelederhuset på Haukberget I.

Foto: Odd-Erik Martinsen

Den såkalte HFK-sletta i Grisungdalen skal også fjernes fra landskapet på Hjerkin. Overflaten skal tilpasses naturlige forhold og revegeteres. Sletta er på 240 dekar, og arbeidene planlegges å starte i 2011.

Tillatelse til tiltak mot forurensning

Fylkesmannen i Oppland ga 3. desember 2008 sin tillatelse til tiltak mot forurensning i Hjerkin skytefelt. Tillatelsen er gitt i medhold av Forurensningsloven. Den gjelder:

- fjerning av bygg og anlegg samt forurensede masser i skytevoller og veger
- sikring av avrenning fra forurensede områder
- opprettelse av deponier for forurensede masser i massetaksområdene på Storranden.

Tillatelsen legger dermed rammene for all håndtering av forurensninger i forbindelse med tilbakeføringen av Hjerkin skytefelt til sivile formål.

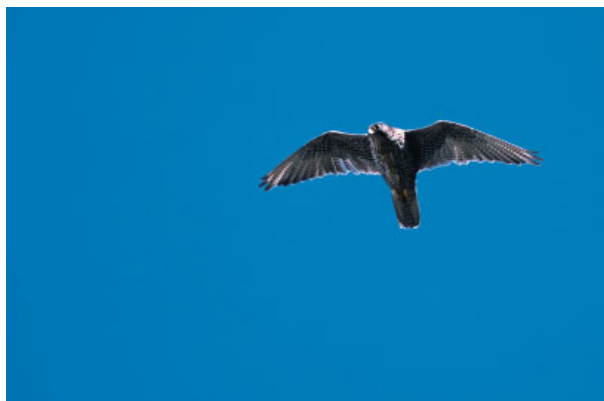

Foto: Odd-Erik Martinsen

Nærmere 20 forskere fra våre fremste fagmiljøer følger med

Hjerkins PRO er et miljøprosjekt. Det legges derfor betydelige ressurser i et miljøoppfølgingsprogram som sikrer miljøfokus i verdifull og sårbar fjellnatur. I tillegg er det viktig for Forsvarsbygg å dokumentere de positive miljøeffektene som er knyttet til at skytefeltet nå er nedlagt og tilbakeføres til naturen.

Både tidligere utredninger og det løpende arbeidet som nå pågår, viser at den totale miljøsituasjonen i Hjerkins skytefelt er meget god. Artsmangfoldet i området er intakt, med mange sjeldne forekomster av både planter og fugl. Vannkvaliteten er god, og fisk kan spises fra hele området. Villrein og moskus har viktige leveområder i skytefeltet. I tillegg finnes en rekke godt bevarte kulturminner fra tidligere tiders jakt- og fangstfolk i fjellet.

Jaktfalk.

Foto: Nils-Olav Talgø

Foto: Odd-Erik Martinsen

Det er stor interesse for Hjerkins PRO, og mange grupper fra miljøfaglige myndigheter og forskningsinstitusjoner besøker prosjektet.

Foto: Geir Olav Slåen

NINA registrerer truede og sårbare fuglearter i Hjerkind skytefelt. Forskere er Jan Ove Gjershaug (til venstre) og Ole Reitan.

Følgende tema inngår i miljøoppfølgingsprogrammet:

- Kartlegging av truede og sårbare fuglearter, med hovedfokus på de områder der det foregår ryddearbeid eller anleggsvirksomhet. Utreder: Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- Kartlegging av villreinenens adferd og arealbruk i hele Snøhetta-området. Dette er et stort samarbeid hvor Direktoratet for naturforvaltning, en rekke faginstanser, offentlige etater og lokale forvaltningsmyndigheter gjennomfører et forskningsprosjekt basert på satellitt-teknologi og GPS-merking av villrein. Erfaringene fra prosjektet skal blant annet gi grunnlag for endelig beslutning i Stortinget om Snøheimvegens framtid etter 2012. Utreder: Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- Overvåkning av vegetasjonsutvikling i restaurerte områder. Utreder: Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- Overvåkning av forurensning i vann og grunn. Utreder: Norsk institutt for vannforskning (NIVA).
- Arkeologiske registreringer på hele skytefeltarealet. Utreder: Oppland fylkeskommune.

Ferdsel i Hjerkinnskytefelt under rydde- og anleggsperioden, 2009

Forsvarsbygg gjennomfører rydde- og anleggsarbeider i Hjerkinnskytefelt i perioden 15. juni – 1. november. Dette skal medføre minst mulig restriksjoner på sivil bruk og friluftsliv i området. Av hensyn til publikums sikkerhet, må det imidlertid innføres noen midlertidige begrensninger.

Snøheimvegen

Snøheimvegen blir i 2009, som tidligere år, åpen for kjøring i perioden 1. juli – 1. oktober. Av hensyn til anleggsarbeidene på Haukberget, der maskinene krysser Snøheimvegen, må Snøheimvegen forbi Haukberget stenges i perioder. Dette gjelder mandag til fredag.

Stengningen ved Haukberget skjer med vaktposter på vegen. Syklende og gående vil i åpningsperiodene bli transportert med minibuss forbi anleggsområdet.

Som tidligere blir det også i år egne restriksjoner på bruk av Snøheimvegen under villreinjakta.

For nærmere informasjon om dette, se www.forsvarsbygg.no/Hjerkinnskytefelt eller eget oppslag ved bommen på Hjerkinnskytefelt.

Kjøretider

(Merk at disse kan bli endret ved spesielle behov)

1. juli – 9. august:

Ingen restriksjoner på bruk av Snøheimvegen.

10. august – 19. august:

(Mandag – fredag).

Følgende kjøretider gjelder forbi Haukberget:

07.30 – 08.15

11.30 – 12.15

17.30 – 18.15

22.00 – 06.00 (kun utkjøring)

Ingen restriksjoner i helgene, fra fredag kl 16.00 til søndag kl 20.00.

Foto: Odd-Erik Martinsen

Foto: Irene Skaugen Sandodden

20. august – 15. september:

Villreinjakt. Restriksjoner på bruk av Snøheimvegen alle dager. Se www.forsvarsbygg.no/Hjerkinn eller oppslag på Hjerkinn.

16. september – 30. september:

(Mandag – fredag):

Følgende kjøretider gjelder forbi Haukberget:

07.30 – 08.15

11.30 – 12.15

17.30 – 06.00 (kun utkjøring)

Ingen restriksjoner i helgene, fra fredag kl 16.00 til søndag kl 20.00.

Forbud mot ferdsel i terreng

Under pågående rydde- og anleggsarbeider blir det ferdselforbud i terrenget rundt arbeidsområdene. I ryddeukene blir det ferdselsforbud i hele Grisungdalen, mandag til fredag. I tillegg blir det i området Haukberget – Storranden ferdselsforbud i perioden 10. august til 1. november, mandag til fredag.

Nærmere informasjon om dette vil bli slått opp ved hovedbommen på Snøheimvegen og vaktpostene ved Haukberget.

INFORMASJON

Returadresse:

Forsvarsbygg Utvikling Øst,
Boks 4394,
2308 Hamar

Foto: Frode Nyhagen

Forsvarsbygg har inngått avtale med Forsvarets hundeskole om et prøveprosjekt. Prosjektet omhandler bruk av eksplosivhund i søk etter blindgjengere i Hjerkinnskytefelt.

Kontaktinformasjon:

Forsvarsbygg
Utvikling Øst
Statens hus, Parkgt. 36
Pb 4394, 2308 Hamar
Tlf 62 55 40 00
Faks 62 55 40 02

Senior prosjektleder:
Odd-Erik Martinsen
Tlf 930 67 846
E-post:
odd.erik.martinsen@forsvarsbygg.no

www.forsvarsbygg.no/hjerkinnskytefelt